

МУ-1/24.03.2023 г.

МЕТОДИЧЕСКО УКАЗАНИЕ

Относно: Възлагане на обществени поръчки за осигуряване на познавателни книжки, учебници и учебни комплекти в системата на предучилищното и училищното образование

Видът и редът за определяне и ползване на познавателни книжки, учебници и учебни комплекти в предучилищното и училищното образование са регламентирани в Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО). В чл. 164 от ЗПУО е уредено, че те се предоставят за безвъзмездно ползване на учащите. Съгласно чл. 4 от Постановление на Министерския съвет № 79 от 13.04.2016 г. средствата за закупуването им за съответната година се осигуряват от бюджета на Министерството на образованието и науката (МОН) и се предоставят по бюджетите на първостепенните разпоредители с бюджет, а в случаите по чл. 4, ал. 3 от Постановлението - на училищата и детските градини. В чл. 6 от Постановлението е уредено, че познавателните книжки, учебниците и учебните комплекти се закупуват от първостепенните разпоредители или от детските градини и училищата при спазване на Закона за обществените поръчки (ЗОП).

Видно от изложеното, познавателните книжки, учебниците и учебните комплекти, които се предоставят за безвъзмездно ползване, се заплащат с бюджетни средства, с оглед на което тяхното осигуряване следва да се реализира по реда на ЗОП.

1. Предмет на обществената поръчка

Всички познавателни книжки, учебници или учебни помагала, одобрени в единна система с учебник, по които се осъществява учебният процес в българските образователни институции, трябва да отговарят на определени държавни образователни изисквания. Тези, за които е установено, че са в съответствие с държавния образователен стандарт, се одобряват със заповед на министъра на образованието и науката (чл. 160, ал. 1 от ЗПУО).

Процедурата по оценяване и одобряване е разписана в Наредба № 10 от 19.12.2017 г. за познавателните книжки, учебниците и учебните помагала (Наредбата). В чл. 45 от Наредбата е посочено, че за участие в нея вносителите (издатели и/или автори) подават: заявление за участие, проект на познавателна книжка, учебник или учебен комплект, извлечение от издателски или друг договор,

удостоверяващ правото на възпроизвеждане и разпространение и документ за платена такса за участие. Одобрените проекти се включват в списък на познавателните книжки, учебниците и учебните комплекти, които могат да се използват в системата на предучилищното и училищното образование. Списъкът за съответната учебна година се утвърждава от министъра на образованието и науката (чл. 162 от ЗПУО) и се публикува на интернет страницата на МОН до 31.01. Той съдържа информация с образователното направление, автора на текста, издателя, оценителите и годината на одобрение.

Детските градини и училищата избират познавателните книжки, учебниците и учебните комплекти, които да използват в системата на предучилищното и училищното образование, от посочения списък. Познавателните книжки се избират от учителите, които преподават в съответната група в детската градина или в училището, в съответствие с програмната система по чл. 70 от ЗПУО. Учебниците и учебните комплекти, които се предоставят за безвъзмездно ползване на учениците, се избират от учителите, които преподават по учебния предмет в съответния етап от степената на образование в дадено училище, след съгласуване с обществения съвет.

За необходимите количества за съответната учебна година, в определен от МОН срок, се подават „заявки“, на база на които се сключват договорите за осигуряването на избраните познавателни книжки, учебници и учебни комплекти.

От изложеното е видно, че по същество обществената поръчка е за възпроизвеждане/отпечатване, разпространение и доставка на познавателни книжки, учебници и учебни комплекти.

2. Избор на ред за възлагане на договора

Предвид предмета на договора, възможните изпълнители са ограничени до лицата, подали заявленията за участие в процедурата по оценяване и одобряване на избраните познавателни книжки, учебници и учебни комплекти - автори и/или издатели. В § 1, т. 1 от ДР на ЗПУО се съдържа легална дефиниция на „автор“, видно от която, това е лице, в резултат от чиято творческа дейност е създаден проект на познавателна книжка, учебник или учебен комплект. В т. 11 от § 1 от ДР на ЗПУО е дадено определение и на „издател на познавателна книжка, учебник и учебен комплект“. Според разпоредбата това е лице, на което авторите са предоставили авторските си права за участие в откритата от МОН процедура по оценяване и одобряване, както и за „последващите от това дейности по отпечатване и разпространение“. От изложеното се извежда заключение, че одобрените издателства притежават изключителни права да осъществяват дейностите по възпроизвеждане/отпечатване, издаване и разпространение на избраните за безвъзмездно ползване за съответната учебна година познавателни книжки, учебници и учебни комплекти.

С оглед спазване на разпоредбите на ПМС № 79 от 2016 г. и предвид наличието на защитени права, обществените поръчки за осигуряване за безвъзмездно ползване на познавателни книжки, учебници и учебни комплекти могат да се възложат от детските градини, училищата или общините по следния начин: с договаряне без предварително обявление по чл. 79, ал. 1, т. 3, б. „в“ от ЗОП, с пряко договаряне по чл. 182, ал. 1 във връзка с чл. 79, ал. 1, т. 3, б. „в“ от ЗОП и с възлагане чрез покана до определени лица по чл. 191, ал. 1, т. 2 от ЗОП. Изборът на ред следва да се основава

на прогнозната стойност на поръчката. Важно за правилното ѝ определяне е да се вземе предвид стойността на всички поръчки с аналогичен/сходен предмет. На практика това означава, че ако конкретният възложител иска да закупи познавателни книжки, учебници или учебни комплекти на различни издателства, с оглед наличието на изключителни права, то следва да сключи отделен договор с всяко от тях. Прогнозната стойност на обществената поръчка обаче е равна на цялата сума, която възложителят ще разходва за закупуване на познавателни книжки, учебници и учебни комплекти в рамките на следващите 12 месеца¹, т.е. с нея следва да е съобразен редът за сключването на отделните договори, независимо от конкретната им стойност².

При стойност на обществената поръчка за осигуряване на познавателни книжки, учебници и учебни комплекти³:

- *по-голяма или равна на 271 000 лв. (чл. 20, ал. 1, т. 1, б. „б“ от ЗОП)*

Приложимата процедура е „договаряне без предварително обявление“ по чл. 79, ал. 1, т. 3, б. „в“ от ЗОП. Информация за откриването се публикува в Регистъра на обществените поръчки (РОП), а за възлагането на договора и в „Официален вестник“ (ОВ) на Европейския съюз (ЕС).

- *между 70 000 лв. и 271 000 лв. (чл. 20, ал. 2, т. 2 от ЗОП)*

Възлагането на договора/договорите се реализира с „пряко договаряне“ по чл. 182, ал. 1 във вр. с чл. 79, ал. 1, т. 3, б. „в“ от ЗОП. Информацията за откриването на процедурата и за резултата от нея се публикува в РОП.

- *между 30 000 лв. и 70 000 лв. (чл. 20, ал. 3 от ЗОП)*

Преди възлагането на договора/договорите в РОП следва да се публикува покана до определени лица по чл. 191, ал. 1, т. 2 от ЗОП.

Обичайно договорите за осигуряване на познавателни книжки, учебници и учебни комплекти се възлагат от конкретните детски градини и училища, чиито деца и ученици ще ги използват. С оглед на това стойността на обществената поръчка рядко надвишава 70 000 лв., а дори и 30 000 лв. По тази причина, преди сключването на договора/договорите, в общия случай не е необходимо възложителят да провежда „договаряне без предварително обявление“ или „пряко договаряне“, тъй като това усложнява процеса. В тези случаи принципите за публичност и прозрачност се осигуряват чрез публикуването в РОП на покана до определени лица по чл. 191, ал. 1, т. 2 от ЗОП.

Възложителите могат да възлагат директно обществени поръчки, чиято стойност е под 30 000 лв. (чл. 20, ал. 4 от ЗОП). Прилагането на този ред не е обвързано с изискване за наличие на изключителни права, но няма пречка той да бъде използван за осигуряване на познавателни книжки, учебници и учебни комплекти. Важно е да се има предвид, че чл. 20, ал. 4 от ЗОП допуска разходът да се доказва само с първичните платежни документи, без да е необходимо сключването на писмен договор. При осигуряване на познавателни книжки, учебници и учебни комплекти в

¹ Следва да се вземат предвид и други поръчки от същия вид, ако има такива, напр. закупуване на книги за библиотеката (вж. чл. 21 от ЗОП).

² Изключение е предвидено само за случаите по чл. 21, ал. 6 от ЗОП.

³ Стойностите са без ДДС.

системата на предучилищното и училищното образование такъв обаче се изисква, съгласно ПМС № 79 от 2016 г.

В обобщение:

- ✓ Познавателните книжки, учебниците и учебните комплекти, които могат да се ползват в предучилищното и училищното образование, се одобряват от МОН, по нормативно регламентирана процедура.
- ✓ Тези, които се предоставят за безвъзмездно ползване на децата и учениците се обезпечават със средства от държавния бюджет, с оглед на което закупуването им следва да се реализира чрез възлагане на обществени поръчки.
- ✓ Възможните изпълнители на договорите за осигуряване на познавателни книжки, учебници и учебни комплекти са ограничени до конкретни издателства, предварително селектирани от МОН, по нормативно разписан ред.
- ✓ Редът за възлагане на договорите за осигуряване на познавателни книжки, учебници и учебни комплекти следва да е съобразен с общата стойност на всички поръчки с аналогичен/сходен предмет.

Видно от изложеното, обществените поръчки за осигуряване на познавателни книжки, учебници и учебни комплекти в системата на предучилищното и училищното образование нямат трансграничен ефект. Обявяването им в ОВ на ЕС няма да доведе до увеличаване на конкуренцията, доколкото лица, различни от тези в списъка по чл. 162 от ЗПУО, не могат да бъдат годни изпълнители. В тази връзка към процедура на договаряне без предварително обявление по чл. 79, ал. 1, т. 3, б. „в“ от ЗОП следва да се пристъпва само в случаите, при които общата прогнозна стойност на всички поръчки с аналогичен/сходен предмет надвишава 271 000 лв., респ. ЗОП изисква информация за възлагането ѝ да се публикува в ОВ на ЕС.

ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР:

Х

ГЕОРГИ НИКОЛОВ